

ПРИМЉЕНО: 16. 10. 2020

1024/20

Универзитет у Бањој Луци

Факултет политичких наука

Комисија за оцјену и одбрану завршног рада на другом циклусу студија

НАСТАВНО – НАУЧНОМ ВИЈЕЋУ ФАКУЛТЕТА ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

ПРЕДМЕТ: Извјештај о оцјени завршног рада на другом циклусу Студијског програма социјалног рада, кандидата Небојше Зимоње

Наставно-научно вијеће Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци је на 85. сједници одржаној 11. 04. 2017. године одлуком број 08/3.460-14-3/17 именовало Комисију за оцјену и одбрану завршног рада на другом циклусу Студијског програма социјалног рада кандидата Небојше Зимоње под насловом: *“Социјална обиљежја малолетничког преступништва на територији града Бања Лука“* у саставу:

1. Проф. др Небојша Мацановић, ванредни професор, ужа научна област Општа педагогија, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, предсједник Комисије
2. Проф. др Александар Југовић, редовни професор, ужа научна област Социјална патологија, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду, члан-ментор
3. Мр Андреа Ракановић-Радоњић, виши асистент, ужа научна област Теорија и методологија социјалног рада, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, члан.

Након што је прегледала и анализирала завршни рад кандидата, Комисија подноси Наставно-научном вијећу Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци следећи

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени завршног рада на другом циклусу Студијског програма социјалног рада кандидата Небојше Зимоње под насловом: *“Социјална обиљежја малолетничког преступништва на територији града Бања Лука“*.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Небојша Зимоња је рођен 19.05.1979. године у Бањој Луци. Основну школу је завршио у Бањој Луци. Средњу Електротехничку школу „Никола Тесла“ је завршио 1998. године у Бањој Луци, након чега одлази на редовно одслужење војног рока. Своје образовање наставља 1999. године када уписује Природно – математички факултет у Бањој Луци, смјер географија. Дипломирао је 2006. године и стекао звање професор

географије. Даље професионално усавршавање је наставио на Високошколској установи „Вања Лука College“ у Бањој Луци, смјер менаџмент у социјалној политици и социјалној заштити где је 2010. године дипломирао и стекао звање дипломирани економиста у социјалној политици и социјалној заштити. Од 2006. године, прво као волонтер, а затим и као стални члан стручног тима, свакодневно учествује у раду Одјељења за малољетне преступнике, у оквиру Дневног центра за малољетнике при ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука.

Посједује Специјалистички курс из области односа с јавношћу (Pro Educa i Prime Communications), три циклуса едукативних семинара Министарства правде Републике Српске и Амбасаде Републике Италије у БиХ на тему „Поступање са дјецом и малољетницима у кривичном поступку“. Завршио је први и други циклус обуке за медијаторе, код Удружења медијатора Босне и Херцеговине, те посједује статус овлаштеног медијатора.

Од 2006. године је запослен у ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука, а поред редовних послова везаних за малољетне делинквенте био је кординатор многобројних активности као што је пројекат „Помоћ у учењу“ у основним и средњим школама, координатор пројекта „Превенција ризичног понашања младих“ и низа других пројеката. У школској 2009/2010. и 2010/2011. године радио је као један од предавача у основним и средњим школама на тему „Малољетничко преступништво“. Током дугогодишњег радног искуства прошао је више едукација које се тичу породице, дјецe и младих од којих издвајамо следеће:

- Дани дјечије и социјалне заштите: Социјални рад и малољетничко преступништво, Удружење стручних радника социјалне дјелатности, 2007. године;
- Мрежа младих едукатора „Репродуктивно здравље и превенција ХИВ-а, 2008. године;
- Модел породичне групне конференције, Бања Лука 2009. и Сарајево 2010.
- Превенција насиља у школама (Пројекат рада полиције у заједници, Швајцарска агенција за развој и сарадњу СДЦ, Бања Лука 2010.

УВОД

Мастер рад кандидата Небојше Зимоње под насловом *“Социјална обиљежја малољетничког преступништва на територији града Бања Лука”* има укупно 84 стране куцаног текста (Times New Roman, 12 pts, prored 1,5). У раду има 25 табела. Коришћено је укупно 43 библиографске јединице (научне монографије, уџбеници, научни чланици у часописима, нормативна документа, стручне публикације) на српском и хрватском језику. Кандидат је користио и извор са једног интернет портала.

Структура рада изгледа на следећи начин:

1. УВОД

2. ТЕОРИЈСКЕ ОСНОВЕ ИСТРАЖИВАЊА
  - 2.1. Дефинисање основних појмова
    - 2.1.1. Појам малољетничке делинквенције
    - 2.1.2. Појам васпитне запуштености
    - 2.1.3. Појам девијантног понашања
    - 2.1.4. Појам асоцијалног понашања
    - 2.1.5. Појам антисоцијалног понашања
    - 2.1.6. Појам поремећаја у понашању
    - 2.1.7. Појам криминалитета малољетника
    - 2.1.8. Кривично – правна дефиниција малољетног преступника
    - 2.1.9. Најчешћа кривична дјела малољетних преступника
    - 2.1.10. Однос између кривичних дјела и прекршаја код малољетника
  - 2.2. Теорије о малољетничкој делинквенцији
    - 2.2.1. Биолошке теорије
      - 2.2.1.1. Антрополошка теорија
      - 2.2.1.2. Теорија наслеђа
      - 2.2.1.3. Расна теорија
      - 2.2.1.4. Ендокринолошка теорија
    - 2.2.2. Психолошке теорије
      - 2.2.2.1. Психоаналитичка теорија
      - 2.2.2.2. Теорија неприлагођености
      - 2.2.2.3. Теорија фрустрације
      - 2.2.2.4. Теорија имитације
      - 2.2.2.5. Теорија ниског нивоа самоконтроле понашања
      - 2.2.2.6. Теорија интелигенције
      - 2.2.2.7. Теорија диференцијалне асоцијације и идентификације
      - 2.2.2.8. Теорија самоконтроле и социјалних веза
    - 2.2.3. Социолошке теорије
      - 2.2.3.1. Теорија аномије
      - 2.2.3.2. Теорија о дисфункцијама личности
      - 2.2.3.3. Теорија девијантних супкултура
      - 2.2.3.4. Теорија социјалних проблема
      - 2.2.3.5. Теорија еколошког интеракционизма
      - 2.2.3.6. Теорија културног конфликта
      - 2.2.3.7. Теорија социјалне дезорганизације
      - 2.2.3.8. Теорија технике неутрализације или оправдавања
  - 2.3. Узроци малољетничке делинквенције
    - 2.3.1. Наслеђе
    - 2.3.2. Психолошки фактори
    - 2.3.3. Психопатолошки узроци
    - 2.3.4. Социјални узроци
    - 2.3.5. Економски узроци
    - 2.3.6. Миграције
    - 2.3.7. Масмедији
  - 2.4. Ризични и протективни фактори
    - 2.4.1. Ризични фактори
    - 2.4.2. Протективни фактори

- 2.5. Карактеристике малољетничке делинквенције у Граду Бања Лука
  - 2.6. Малољетничка делинквенција као социјални проблем
  - 2.7. Законски оквир малољетничке делинквенције у Републици Српској
3. ЕМПИРИЈСКИ ДИО
    - 3.1. Проблем и предмет истраживања
    - 3.2. Значај истраживања
    - 3.3. Циљ и задаци истраживања
    - 3.4. Хипотезе истраживања
    - 3.5. Варијабле истраживања
    - 3.6. Просторно дефинисање предмета истраживања
    - 3.7. Временско дефинисање предмета истраживања
    - 3.8. Популација и узорак истраживања
    - 3.9. Извор и начин прикупљања података
    - 3.10. Технике обраде података
  4. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА И ЊИХОВА ИНТЕРПРЕТАЦИЈА
  5. ПРОВЈЕРА ХИПОТЕЗА
    - 5.1. Главна (генерална хипотеза)
    - 5.2. Посебне хипотезе
    - 5.3. Појединачне хипотезе
  6. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА И ПРИЈЕДЛОЗИ
  7. ЛИТЕРАТУРА
  8. ПРИЛОЗИ
  9. БИОГРАФИЈА

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

Делинквентно понашање малољетника је комплексна друштвена појава која се изражава кроз групе индивидуалних понашања којима се крше правне, али и моралне норме друштва. С обзиром на своју комплексност ова појава представља озбиљан проблем породице, образовних, здравствених и других установа. Малољетничка делинквенција је и мултидимензионални, социјални, економски и политички проблем. Међу факторима који погодују појави делинквентног понашања малољетника у Граду Бања Лука кандидат истиче: изразито високу стопу незапослености, низак материјални статус породица, велики број становника у стању социјалне потребе, изражену социјалну маргинализацију појединих друштвених група, те све мањи број спортских активности у које су укључени млади.

Предмет истраживања јесу социјално-демографска, социјално-патолошка и криминолошка обиљежја малољетних починилаца кривичних дјела на територији Града Бања Лука за период од 01.01.2011. године, када је ступио на снагу Закон о заштити и поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку Републике Српске, па до 31. 12. 2016. године. У складу са предметом, основни циљ истраживања је научно објашњење социјалних обиљежја малољетничког криминала на територији Града Бања Лука. За потребе остварења циља истраживања постављени су задаци да се утврде: социјално-

демографска обиљежја малољетника, социјално-демографска обиљежја породица, васпитно-образовни статус малољетника, девијантна понашања чланова породице малољетника, присуство насиља у породици малољетника, основне карактеристике кривичног дјела које је извршио малољетник. Унутар сваког од ових задатака кандидат је дефинисао и варијабле истраживања.

ХИПОТЕТИЧКИ ОКВИР РАДА

Полазећи од одређења предмета и циља рада, кандидат је дефинисао генералну, четири посебне и осам општих хипотеза:

Генерална хипотеза:

Малољетничко преступништво на подручју Града Бања Луке је у периоду од 2011. до 2016. године у благом опадању, а узроци малољетничког преступништва повезани су са социјално-демографским, породичним и образовним обиљежјима.

Посебне хипотезе:

1. Обим малољетничког преступништва на територији Града Бања Луке у периоду од 2011 – 2016. године је у благом опадању.
2. Социјално-демографске прилике малољетних преступника на подручју Града Бања Луке један су од узрока појаве малољетничког преступништва.
3. Неповољне породичне прилике утичу на појаву малољетничког преступништва на подручју Града Бања Луке.
4. Негативан однос према школи и слабији школски успјех су типични за малољетне преступнике на подручју Града Бања Луке.

Појединачне хипотезе:

1. Имовински криминалитет најзаступљенији је међу дјелима која супочинили малољетни преступници на територији Града Бања Луке у периоду од 2011 – 2016. године.
2. Малољетни преступници почињу са чињењем кривичних дијела као млађа малољетна лица.
3. Статистички је значајно већи број малољетних преступника мушког пола на подручју Града Бања Луке.
4. Претпостављамо да је статистички значајно већи број малољетних преступника који живе у градским насељима, него у приградским и сеоским подручјима.
5. Статистички је значајно већи број малољетних преступника из дисфункционалних породица.
6. Статистички је значајно већи број малољетних преступника из породица у којима су родитељи слабијег материјалног статуса.
7. Малољетни преступници на подручју Града Бања Луке имају изречене васпитно-дисциплинске мјере у школи.

8. Малољетни преступници нису укључени у спортско-културне секције у школи нити ван школе.

МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР РАДА

Истраживање је обављено на узорку од 115 малољетних преступника, односно починиоца кривичних дјела и прекршаја који су евидентирани од стране Центра за социјални рад Бања Лука у периоду од 2011. до 2016. године а којима је изречена васпитна препорука или нека од других васпитних мјера. У овом раду су коришћене, одопшних научних метода, индуктивна метода, а од посебних, метода анализе садржаја и статистичка метода. Конкретно, у истраживању је коришћена анализа садржаја документа. Анализом је обухваћена сљедећа документација: досијеи малољетника, лични листови малољетника и извештаји водитеља случаја, као и годишњи извештаји ЦСР Бања Лука. Кандидат је за потребе овог истраживања израдио оригинални кодекс за анализу садржаја документа који је дат у прилогу рада. Кодекс садржи 18 опшних категорија са индикаторима. У обради података су коришћене методе дескриптивне статистике.

КЉУЧНИ РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Већина евидентираних малолетних преступника долази из нуклеарне, брачне породице (90,43%) у којој су жива оба родитеља. Ради се већином о домицилном становништву (77,40%), мушког пола (97,40%), те их је највише настањено у урбаној средини. Нешто мање од 30% малољетних извршилаца кривичних дјела потиче из приградског или сеоског подручја. Што се тиче образовног статуса треба напоменути да је 13% ових малољетника ван васпитно-образовног процеса.

Сагледавајући социјална обиљежја малољетних преступника на територији Града Бања Лука, јасно се увиђа да је ријеч углавном о урбаној, мушкој популацији малољетника који долазе из цијеловитих брачних бородица (71,30%). Ипак, унутар трећине породица, регистрован је неки облик вербалног или физичког насиља (13,91%). Не треба занемарити ни чињеницу да је преко 18% малољетника изјавило да им отац има проблема са алкохолизмом.

Око 18 % малољетника има врлодобар и одличан успјех, док скоро њих 40% има снижено владање што је показатељ проблема у образовно-васпитном процесу.

Са криминолошког аспекта евидентно је да су малољетници починили највише кривичних дјела која имају обиљежја имовинског карактера као што су крађе, тешке крађе и разбојништва. Битан податак је да је 40% малољетника из узорка и раније чинило кривична дела (рецидивисти).

Најчешћи разлог за вршење кривичних дјела јесте стицање материјалних добара, а неријетко и стицање „угледа“ као „опасног, битног, храброг момка“.

Када је у питању однос према почињеним дјелима, око 63% малолетника прихвата одговорност и изражава своје кајање. Око 20 % малолетника у потпуности не прихвата и негира одговорност.

Социјална обиљежја малолетних преступника указују на стање у самом друштву које је дисфункционално са бројним проблемима, како оним економске и политичке природе, тако и са оним који се односе на адекватну социјалну заштиту.

НАУЧНИ И ДРУШТВЕНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА И РАДА

Научни значај и допринос истраживања огледа се у богаћењу и развоју теоријских и емпиријских сазнања о појави и проблему малолетничког преступништва. Проучавањем ових проблема, као и сагледавањем бројних ендогених и егзогених фактора који утичу на појаву малолетничког преступништва, може се допринијети осавременавању теоријских сазнања из области социјалног рада, криминологије, социјалне патологије и других сродних наука које се баве овом проблематиком. Такође, научни значај овог рада се огледа у изради оригиналног инструмента за извођење истраживања, систематском прикупљању чињеница, квантитативној и квалитативној анализи појаве, и у могућности да се ови резултати компарирају са резултатима сличних истраживања.

Друштвени допринос и значај овог истраживања произлази из потребе друштва да се проблему малолетничког преступништва посвети више пажње, поготово из разлога што одређен број малолетних преступника наставља са својим чињењем кривичних дела и касније у добу пунољетства. У времену када долази до константног пораста малолетних починилаца кривичних дјела, школе, судови, центри за социјални рад и васпитно-поправне установе имају велику одговорност у остваривању њихове ресоцијализације. Добијени подаци могу бити од великог значаја за бољи приступ у превенцији и раду са ученицима у основним и средњим школама. Апликативни значај овог истраживања огледа се, такође, у његовој дијагностичкој и прогностичкој вриједности, те може бити основ за превентивно дјеловање и предузимање потребних корекција у цјелокупном друштвеном систему.

ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

Мастер рад кандидата Небојше Зимоње под називом *“Социјална обиљежја малолетничког преступништва на територији града Бања Лука”* имао је за тему значајан научни и друштвени проблем. Кандидат је показао добро владање научном методологијом и категоријалним апаратом у пољу подручја социјалног рада – област малолетничко преступништво. Користио је адекватну научну литературу на српском и хрватском језику. Рад је писан задовољавајућим језичким стилем. Закључци теоријских анализа и емпиријских чињеница су јасни и логични. Рад на конзистентан начин доводи у везу теоријски и емпиријски део. Кандидат је за потребе овог истраживања израдио

оригинални кодекс за анализу садржаја. Такође, користио је релевантне методе обраде резулата истраживања кроз дескриптивну статистику. Резултати истраживања су са научног аспекта значајни за питања феноменологије и етиологије малолетничког преступништва у Републици Српској и Граду Бања Лука, као и за праксу социјалног рада у пољу социјалне заштите деце у сукобу са законом.

Напомињемо да је у претходном поступку извршена контрола овог мастер рада путем софтвера за откривање плагијата, у складу са чланом 3. *Правилника о поступку провјере завршних радова студената на II и III циклусу студија Универзитета у Бањој Луци*, о чему достављамо потврду у прилогу. Резултати поменуте софтверске анализе показали су да је индекс сличности 1%.

На основу изложене анализе, Комисија предлаже Наставно-научном вијећу Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, да прихвати овај извештај и да се кандидату Небојши Зимоњи, одобри јавна одбрана мастер рада, под називом "*Социјална обиљежја малолетничког преступништва на територији града Бања Лука*".

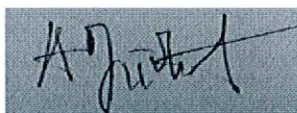
У Београду/Бањој Луци, 16. 10. 2020. године

Комисија

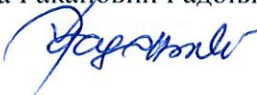
Проф. др Небојша Мадановић, председник Комисије

Проф. др Александар Југовић, члан - ментор

Мр Андреа Ракановић Радоњић, члан

Број:08/1.1021/20

Датум:15.10.2020.

На основу члана 3. Правилника о поступку провјере оригиналности завршних радова студената на II и III циклусу студија Универзитета у Бањој Луци број 02/04-3.2688-4/17 од 28.09.2017. године издаје се

У В Ј Е Р Е Њ Е

Овим се потврђује да је мастер рад кандидата **Небојше Зимоње** под називом „Социјална обиљежја малољетничког преступништва на територији града Бања Лука“ провјерен путем званичног софтвера за откривање плагијата дана 15.10.2020. године.

Шеф библиотеке

Нина Лујана

Ботекан за научноистраживачки рад

ДОСТАВЉЕНО:

- Ментору
- А/А